

РУКОПИСНИЙ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ СЛОВНИК “МАТЕРІЯЛИ ДО СЛОВАРЯ РУССКАГО” Й. СКОМОРОВСЬКОГО ЯК ДЖЕРЕЛО ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ГОВОРІВ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. Соціальні комунікації. Випуск 25.

УДК 821.161. 2'28

Сус Ірина. Рукописний українсько-польський словник “Матеріяли до словаря русскаго” Й. Скоморовського як джерело до вивчення українських говорів; 10 стор., кількість бібліографічних джерел – 35, мова – українська.

Анотація. Статтю присвячено огляду діалектних особливостей української мови на різних мовних рівнях в українсько-польському словнику Й. Скоморовського.

Ключові слова: українсько-польський словник, фонетичний, морфологічний, словотвірний, синтаксичний, лексичний рівні української мови, говори південно-західного наріччя.

У 30-х роках XIX століття діячі етнографічно-фольклористичного гуртка “Руська Трійця”, зокрема І. Вагилевич, Я. Головацький, Й. Скоморовський, М. Шашкевич, працювали над утвердженням української народної мови як літературної – писали граматики та укладали словники [15, с. 29].

Одним із найактивніших збирачів лексичного матеріалу до словника української народної мови був Й. Скоморовський (родом із села Долиняни, тепер Рогатинського району Івано-Франківської області) – член “Руської Трійці” та студент Львівської духовної семінарії, з 1838 р. священник у селах Богатківці (нині Терехівського району) та Велика Березовиця (нині Тернопільського району Тернопільської області) [15, с. 29, с. 79-80]. На основі записів народнорозмовного матеріалу своїх та товаришів із “Руської Трійці” Й. Скоморовський уклав перекладний українсько-польський словник “Матеріяли до словаря русскаго”, який передав на зберігання до бібліотеки Народного Дому, про що свідчить запис автора у першому томі словника: “Тии матеріали до руского Словаря жертвую до книгохранилища руского народного дому в Л’вовѣ. Березовиця велика в Грудню 1862. Юсифъ Скоморовскій” [27, арк. 1].

Українсько-польський словник складає п’ять томів, 918 аркушів. “Матеріяли до словаря русскаго” містять понад 27000 статей, реєстрові слова розташовані за алфавітом української мови. Над словами, що починаються з нової літери, розміщена відповідна велика літера. У словнику кожне реєстрове слово, крім односкладових, має наголос.

До більшості реєстрових слів лексикограф подає граматичну інформацію латинською мовою: в іменників – рід: *apétit*, m. (27, I, 6), *водá*, f. (I, 104 зв.), *ягня*, n. (II, 131), рідше – форму родового відмінка однини: *бој*, m. (gen. *боји*) (I, 26 зв.), *вдова*, (g. *вдовој*) f. (I, 40); у прикметників, займенників, прислівників, сполучників, прийменників – частину мови: *аксамитóвј*, adj. (I, 3 зв.), *арáбскј*, adj., *arabski*, *po arábski*, adv. (I, 6), *ти*, pron. (V, 101), *ажеби*, conj. (I, 2), *во*, (także *ві*) przepos. (I, 104).

Реєстрові слова пояснено різними спосо-

бами – однослівними відповідниками: *арендова́ти* “arendować” (I, 6), *бóронити* “bronić” (I, 28), *відлѣ́тати* “odlatywać” (I, 89); синонімами: *зодѣ́* “dosyć, koniec, po wszystkim, daremnie, na próżno” (I, 129 зв.), *казати* “mówić, казаć” (III, 2 зв.), *казка* “powieść, bajka” (III, 2 зв.) та описовими поясненнями українською або польською мовами: *витава́ти* “tajeć, солома витава́је зо снѣ́ги, то значит, снѣ́г та́је, (то́пнѣ ся), а солома висиха́је” (I, 75), *сири́* “syrowy, nie suchy, nie wysechły” (V, 49).

У перекладній частині словникові статті мають ілюстративний матеріал українською мовою, інколи із зазначенням джерел ілюстрацій: *рідня* “добра родня, але не шодня” (V, 8), *амвросити* “jest така приповѣдка: бу́ло не варва́рити, не са́вити, не амвросити, але бу́ло кужель кундо́сити, то́бись бу́ла ма́ла більше сорочо́к. (тоє чу́ль емь будучи душпастиремъ вь Богатковцяхъ отъ староу поважноу кобѣ́ти)” (I, 4 зв., 5).

Українську лексику у словнику зафіксовано фонетичним правописом, при цьому звук [i], який походив з етимологічних [ĕ], [e] передано літерою ѣ: *вісѣ́м* (I, 100 зв.), *хлѣ́б* (I, 1); звук [и] різного походження позначено літерою и: *глибоки́* (I, 126 зв.), *виши́ти* (I, 80 зв.) [3, с. 32].

Предметом нашого огляду є українська народнорозмовна мова, репрезентована у “Матеріялах до словаря русскаго” на різних мовних рівнях.

Із опрацьованого лексикографічного матеріалу виділяємо мовні особливості, властиві більшості говорів південно-західного наріччя та окремим говорам північного та південно-східного наріччя.

На фонетичному рівні відзначено:

- перехід [и] в [e] у ненаголошених складах: *дозберáти* (I, 19), *затерáти* (II, 87 зв.), *оберáти* (III, 137 зв.), *переберáти* (IV, 11 зв.), *седѣ́ти* (V, 45), *уберáти* (V, 113) – характерний для більшості говорів південно-західного і південно-східного наріччя та волинсько-поліських говірок північного наріччя [4, с. 49; 11, с. 34; 26, с. 120];

- явище гіперизму: звук [o] замість ненаголошеного [y]: *борáк*, *борачи́ньє* (I, 27 зв.), *око́нь* (III, 161), *ос’мѣ́хати ся* (III, 173) – властиве південно-

подільським говіркам південно-західного наріччя та слобожанським говіркам південно-східного наріччя [4, с. 59];

- звук [и] на початку слова: *ива, ивѣр, Илько́, ина́кше, індік* (II, 128), *искра* (II, 128 зв.) – поширений у східнобойківських, буковинських, гуцульських та закарпатських говірках південно-західного наріччя та південно-східній частині поліських говірок північного наріччя [10, с. 85-86; 11, с. 33; 14, с. 84; 21, I, с. 325-326; 28, с. 176];

- фіксація нелабіалізованого [e] після шиплячих: *вечерни́ць* (I, 43), *вчѣра, вчѣрака* (I, 117 зв.), *чотири* (V, 166) – у говорах південно-західного наріччя [2, к. 227; 5, с. 41; 11, с. 27-28];

- відсутність подовжених м'яких приголосних у іменниках середнього роду на *-ьје: *баді́лье* (I, 9 зв.), *да́ванье* (II, 1), *жи́тьє* (II, 45), *жи́ченьє* (II, 45) – властиве гово́рам південно-західного наріччя [11, с. 82];

- звук [о] перед наголошеним [а]: *бога́то, бага́чь, бога́цтво, бога́цкиј* (I, 25 зв.), *кола́чь* (III, 20) – фіксуємо у говорах галицько-буковинської і карпатської груп та західноподільських говірках [2, к. 59; 11, с. 22];

- фіксація [ў] замість [л] після голосного у кінці слова та перед голосним: *вів* (I, 82), *ків* (III, 12 зв.), *орев* (III, 169), *довг* (II, 14 зв.) – риса відома гово́рам галицько-буковинської та карпатської груп [2, к. 127; 5, с. 21; 9, с. 106; 17, с. 38-39; 19, с. 55; 31, с. 72-73; 32, VII, к. 511];

- наявність протетичного: [в] перед [о]: *во́вечка* (I, 104), *вогі́да* (I, 104 зв.), *вотець* (I, 109 зв.), *зворáти* (II, 100), *завострити* (II, 55), *перевора́ти* (IV, 14) – властиве західнобойківським, наддністрянським, надсянським та західноподільським говіркам [2, к. 253; 5, с. 12; 7, с. 19-20; 20, с. 57; 31, с. 61-62];

- наявність протетичного [й] у словах: *јєго́лка* (II, 134 зв.), *јєнодѣ* (II, 136), *јєна́кше* (II, 135 зв.), *јєнишиј* (II, 136), *јєскра* (II, 136) – характерне для бойківських, гуцульських та наддністрянських говірок [4, 80; 11, 94; 18, 45];

- відсутність протетичного [в] перед [о] та [у]: *ого́нь, о́гник* (I, 104 зв.), *о́кно* (III, 160 зв.), *о́с'меро, о́с'миј* (III, 173), *ужь* (V, 117 зв.), *у́лиця, у́личка* (V, 122 зв.) – рису засвідчено у карпатській групі говорів, наддністрянських говірках, буковинсько-покутських і гуцульських південно-західного наріччя та у говорах південно-східного наріччя [11, с. 94-95; 31, с. 147];

- збереження давньої м'якості [р'] у кінці слова та складу: *викрита́рь* (I, 59 зв.), *вівча́рь* (I, 82), *звѣ́рь* (II, 99), *коса́рь* (III, 27 зв.), *палама́рь* (IV, 2), *ца́рь* (V, 156) – фіксуємо у бойківських, гуцульських, закарпатських, буковинсько-покутських, південнонадсянських говірках південно-західного наріччя та лівобережних середньонаддніпрянських говірках південно-східного наріччя [2, к. 17; 4, с. 235; 10, с. 102; 11, с. 63; 17, с. 37; 29, с. 17];

- збереження давньої м'якості шиплячих: *держа́ти* (II, 5 зв.), *дерка́чь* (II, 5 зв.), *дѣ́жя* (II, 10), *жа́воронок* (II, 41), *жовча́* (II, 46), *жа́р* (II, 42),

коши́ра (III, 29 зв.), *краши́нка* (III, 32), *на́шия* (III, 117), *орачь* (III, 169), *оця́діти* (III, 180), *руши́яти* (IV, 36), *чя́жка* (V, 162), *ши́пка* (V, 171 зв.) – явище поширене у бойківських, гуцульських, закарпатських, південнонаддністрянських та західно- і східнонадпрутських говірках [11, с. 69; 16, с. 29; 17, с. 42-43; 29, с. 17];

- сполучення -ир-, -ил- у коренях слів на місці давніх сполук *рѣ, лѣ*: *кирва́виј* (III, 11 зв.), *кирти́чина* (III, 12) – поширене у карпатській групі говорів, гуцульських, наддністрянських, західноподільських та покутських говірках [2, к. 71; 6, с. 48; 11, с. 43; 17, с. 257; 21, I, с. 169, с. 346; 29, с. 58-59; 32, VII, к. 504; 35, с. 50-52];

- звук [ф] замість [х] та звукосполучення [хв] як гіперистичне явище: *фали́ти* (V, 138 зв.), *фата́ти* (V, 139 зв.), *фіст* (V, 141), *фобтик* (V, 142), *фу́тор* (V, 143 зв.) – зафіксовано у бойківських, гуцульських, волинських, наддністрянських, надсянських, подільських та покутських говірках південно-західного наріччя та у західній частині говорів південно-східного наріччя [2, к. 86; 7, с. 47; 11, с. 49; 17, с. 259; 31, с. 61];

- явище метатези у слові : *вогори́ти* (I, 104 зв.) – властиве бойківським, гуцульським, та наддністрянським говіркам [5, с. 256; 8, с. 149; 11, с. 118; 17, с. 46; 31, с. 78; 32, VI, к. 344].

На морфологічному рівні:

- закінчення -ов у формі о. в. одн. іменників I відміни та особових займенників: *јєдно́в кінков* (III, 13), *својов дорогов* (III, 28 зв.), *здво́ж дорогов* (II, 104 зв.) – поширене у говорах галицько-буковинської та карпатської груп південно-західного наріччя та західнополіських говірках північного наріччя [2, к. 170; 7, с. 66, с. 71; 17, с. 49; 32, VII, к. 408; 34, VIII, к. 355-356];

- відмінні від сучасної літературної мови континуанти форм іменників колишніх -ї- основ: *мо́рков* (III, 76 зв., 153 зв.), *ре́дьков* (V, 5 зв.), *це́рков* (V, 157 зв.) – властиве бойківським, закарпатським та лемківським говіркам [21, I, с. 452; 29, с. 192; 32, VII, к. 404-405; 35, с. 43];

- енклітичні форми особових займенників *я, ти* у д. в. одн. – *ми, ти: не веде ми ся* (I, 42 зв.), *дородило ми ся збіжє* (II, 28 зв.), *безголове би ти ся стало* (I, 45) – зафіксовано у галицько-буковинській та карпатській групах говорів [2, к. 207; 5, с. 49; 6, с. 26; 7, с. 71; 10, с. 9; 12, с. 57; 21, I, с. 439, II, с. 212, с. 286; 23 с. 142; 31, с. 136; 32, VII, к. 74];

- давня форма особового займенника *я* у р. в. та з. в. одн. *мя: до́мили мя до живо́го* (II, 20) – поширена у карпатській групі говорів [6, с. 126; 25, с. 89];

- усичення форми особового займенника *він* у Р. та Д. в. одн.: *не любить го* (II, 123 зв.), *же го јакесь нещя́стьє чекаје* (II, 16), *да́ј же ми спокі́ј* (II, 41) *злекишило ми* (II, 113 зв.) – зафіксовано у галицько-буковинській та карпатській групах говорів [4, с. 121; 6, с. 127; 7, с. 72; 21, I, с. 126; 31, с. 137];

- вказівні займенники *сей, ся, сеје* (V, 45 зв.), *се́го ро́ки* (II, 28 зв.) – поширені у східно-

бойківських, південнонаддністрянських і подільських говірках південно-західного наріччя та західнополіських і середньополіських говірках північного наріччя [2, к. 210; 21, II, к. 209; 28, с. 141–142];

- редульовані форми вказівних займенників *те, ті – тото, тоті: тотó ся нас не вивóдит* (I, 49), *тоті слова* (II, 20) – рису засвідчено у карпатській групі говорів, наддністрянських та надсянських говірках [5, с. 49; 6, с. 127; 7, с. 72; 21, II, с. 297; 29, с. 42, с. 217; 31, с. 142];

- заперечні займенники: *нич, нищо* (III, 12 зв.) – властиві бойківським, лемківським та закарпатським говіркам [6, с. 439; 9, с. 108; 21, I, с. 491; 29, с. 141, с. 156];

- інфінітиви на *-чи*, що відбивають історичну зміну *gt, *kt > *č: *вспомогчі* (I, 113 зв.), *отечі* (III, 176 зв.), *розпрядчі* (V, 24 зв.), *стерегчі* (V, 80 зв.) – характерні для говорів південно-західного наріччя, окрім східноволинських та східноподільських говірок [2, к. 234; 5, с. 55; 6, с. 132; 7, с. 76; 23, с. 146; 31, с. 149];

- фонетично змінені (скорочені) форми допоміжного дієслова *бути* у дієсловах минулого часу, що виступають у пре- і постпозиції або приєднуються до інших слів: у словнику зафіксовано форми I особи однини з *-ем*: *місѣвем ся баловати в снѣги* (I, 11 зв.); II особи однини з *-єсь*: *нінѣ зимá, а тись ся вільѣтив* (I, 61), *хотьбись ся і кілко жирів* (I, 55 зв.); та I особи множини з *-смо*: *дочекалісма ся, бо́ле, лѣпших чясів* (I, 27), *щесьмо једного збіжя не зібрали* (III, 112) – характерні для говорів південно-західного наріччя [2, к. 245; 5, с. 71; 6, с. 140; 7, с. 83–84; 17, с. 61–63; 31, с. 162; 32, VII, к. 444, к. 538];

- в умовному способі дієслів фіксуємо частку *бим*: *да́вбим на мо́лебен* (III, 75), *заспѣва́вбим спѣваночку* (I, 40), *не ваговáвбим і дорóжше заплатіти* (I, 36) – властиве говорам південно-західного наріччя [2, к. 247; 4, с. 211–212; 5, с. 66; 6, с. 139; 7, с. 82; 12, с. 60; 23, с. 244; 31, с. 165].

На **словотвірному** рівні фіксуємо

- префікс *ві-* (відповідник сучасного літературного *ви-*): *вібрати* (I, 81 зв.) – характерний східнобойківським, буковинсько-покутським, гуцульським східнозакарпатським та південнонаддністрянським говіркам [2, к. 18; 19, с. 57; 23, с. 23–28; 33, с. 19–20].

На **синтаксичному** рівні:

- сполучення прийменників *д, к, ко* з іменниками у д. в. одн.: *д нам, д'мінѣ, д'неј* (II, 1), *к' Бóги* (III, 1), *к'вечерю* (I, 43), *к'мінѣ, к'не́ми* (III, 1) – властиве бойківським, буковинсько-покутським, гуцульським та лемківським говіркам південно-західного наріччя та лівобережнополіським і правобережнополіським говіркам північного наріччя [4, с. 159; 8, с. 21; 28, с. 89; 32, VII, к. 447];

- підрядні сполучники: *же, жеби: жебі ти говорів і надговорив, то все дармо* (III, 88), *щось лóди дѣ́жајут, же небу́де па́нцини* (II, 10 зв.), *чогó би ја хотѣ в, жеби ја мáв грóшѣ* (I, 7 зв.) – властиві говорам південно-західного наріччя [2, к. 255–256;

5, с. 85; 6, с. 162; 7, с. 89; 13, с. 128; 32, VI, к. 326];

- *коб', коби – кобі знатьє* (II, 119 зв.) – засвідчено у говорах південно-західного наріччя [4, с. 174–175; 5, с. 85; 6, с. 162; 7, с. 89; 21, I, с. 361–362];

- *би сој.* “by, aby, žeby” (I, 19) – відзначено у бойківських, буковинських, закарпатських, наддністрянських та надсянських говірках [2, к. 255; 14, с. 128; 28, с. 30];

- *сли* (V, 59 зв.) – поширений у бойківських та і наддністрянських говірках південно-західного наріччя та західнополіських говірках північного наріччя [1, II, с. 154; 5, с. 85; 21, II, с. 229].

У “Матеріялах до словаря русскаго” серед діалектного матеріалу можна виокремити лексику, поширену в суміжних говорах – бойківському, буковинсько-покутському, гуцульському, наддністрянському та подільському, хоч ареали її функціонування продовжуються в інших сучасних говорах. Це простежуємо на прикладі таких ботаничних назв:

- *барабóля* “картопля” (I, 12 зв.) – зафіксовано у бойківських, буковинських, гуцульських, наддністрянських та західноподільських говірках [10, с. 21; 21, I, с. 44; 24, с. 21; 28, с. 24; 31, с. 47–48];

- *диво́ерево* “дурман звичайний” (II, 7) – засвідчено у наддністрянських та подільських говірках [24, с. 17];

- *жсгавка* “кропива дводомна” (II, 44) – відоме у південнонаддністрянських і західноподільських говірках південно-західного наріччя та у степових говірках південно-східного наріччя [22, I, с. 248; 25, с. 26; 28, с. 108; 30, с. 115, с. 116];

- *команка* “конюшина” (III, 22) – відзначено у бойківських та південнонаддністрянських говірках [21, I, с. 44; 30, с. 146];

- *кóсатень* “півники болотні” (III, 27) – поширене у бойківських, буковинських, гуцульських та наддністрянських говірках [10, с. 102; 20, к. 43а; 24, с. 26; 28, с. 226];

- *лóтатинь* “калюжниця” (III, 57 зв.) – властиве бойківським та наддністрянським говіркам [21, I, с. 418; 30, с. 163];

- *моримух* “мухомор” (III, 76 зв.) – зафіксовано у бойківських, буковинських, гуцульських, наддністрянських і подільських говірках південно-західного наріччя та західнополіських говірках північного наріччя [1, I, с. 319; 10, с. 125; 21, I, с. 452; 26, с. 35; 32, II, к. 98];

- *свербі́вус* “шипшина звичайна” (V, 42) – поширене в говірках південно-західного наріччя [7, с. 118; 10, с. 168; 21, II, с. 206; 25, с. 68; 28, с. 479];

- *скрух* “горобина” (V, 57зв.) – засвідчено у бойківських, буковинських та гуцульських говірках [10, с. 172; 22, I, с. 383; 28, с. 497];

- *трепета* “осика” (V, 108) – зафіксовано у бойківських, гуцульських, закарпатських, наддністрянських та покутських говірках [10, с. 141; 18, с. 241; 21, II, с. 300; 24, с. 40; 30, с. 255].

У представленому діалектному матеріалі спостерігаємо найбільше особливостей бойківського, буковинсько-покутського, гуцульського, наддністрянського та подільського суміжжя.

Література

1. Аркушин Г. Словник західнополіських говірок. У 2 т. / Г. Аркушин – Луцьк: Вежа, 2000.
2. Атлас української мови. У 3 т. – Т. II: Волинь, Наддністрянщина, Закарпаття і суміжні землі. / [уклад.: Д. Бандрівський, Л. Григорчук, Ф. Жилко та ін.]. – К.: Наукова думка, 1988. – 520 с.
3. Бевзенко С. Українська діалектологія / С. Бевзенко – К.: Вища школа, 1980. – 246 с.
4. Бевзенко С. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови: навчальний посібник / С. Бевзенко – К.: Вища школа, 1991. – 231 с.
5. Верхратський І. Говір Батюків / Верхратський І. // Збірник фільологічної секції Наукового товариства ім. Шевченка. – Львів, 1912. – Т. XV. – 308 с.
6. Верхратський І. Про говор галицьких лемків / І. Верхратський // Збірник фільологічної секції Наукового товариства ім. Шевченка. – Львів, 1902. – Т. V. – 489 с.
7. Верхратський І. Про говор долівський / І. Верхратський // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. – Львів, 1900. – Т. XXXV. – С. 1–128.
8. Говірки південно-західного наріччя української мови: збірник текстів / упоряд. Н. Глібчук. – Львів: ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2000. – 155 с.
9. Грицак Є. Словничок говірки Сушиці Рикової / Є. Грицак // Літопис Бойківщини. – Самбір, 1938. – Ч. 10. – С. 99–112.
10. Гуцульські говірки: Короткий словник / [уклад.: Г. Гузар, Я. Закревська (відп. ред.), У. Єдлінська, В. Зеленчук та ін.]. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1997. – 232 с.
11. Дзєндзелівський Й. Конспект лекцій з курсу української діалектології (ч. I. Фонетика) / Й. Дзєндзелівський – Ужгород, 1965. – 126 с.
12. Жилко Ф. Говори української мови / Ф. Жилко – К.: Наукова думка, 1958. – 172 с.
13. Жилко Ф. Нариси з діалектології української мови / Ф. Жилко – К.: Радянська школа, 1966. – 307 с.
14. Залеський А. Фонологічна система бойківської говірки / А. Залеський // Структура українських говорів. – К.: Наукова думка, 1982. – С. 69–84.
15. Кирчів Р. Етнографічно-фольклористична діяльність Руської Трійці / Р. Кирчів. – К.: Наукова думка, 1990. – 344 с.
16. Княжинський А. Межі Бойківщини / А. Княжинський // Літопис Бойківщини. – Самбір, 1931. – Ч. 1. – С. 24–37.
17. Кобилянський Б. Гуцульський говір і його відношення до говору Покуття / Б. Кобилянський // Український діалектологічний збірник. – К., 1928. – Кн. 1. – С. 1–92.
18. Кобилянський Б. Діалект і літературна мова (Східнокарпатський і покутський діалекти, їх походження і відношення до української літературної мови) / Б. Кобилянський – К.: Радянська школа, 1960. – 276 с.
19. Матвіяс І. Групування говорів української мови / І. Матвіяс // Структура українських говорів. – К.: Наукова думка, 1982. – С. 3–68.
20. Омельковець Р. Атлас західнополіських назв лікарських рослин / Р. Омельковець – Луцьк: Вежа, 2003. – 134 с.
21. Онишкевич М. Словник бойківських говірок / М. Онишкевич – К.: Наукова думка, 1984. – Ч. 1–2.
22. Піпаш Ю. Матеріали до словника гуцульських говірок. (Косівська Поляна і Росішка Рахівського району Закарпатської області) / Ю. Піпаш, Б. Галас – Ужгород, 2005. – 266 с.
23. Пшепюрська-Овчаренко М. Мова українців Надсяння / Пшепюрська-Овчаренко М. – Перемишль, 2007. – 299 с.
24. Сабадош І. Атлас ботанічної лексики української мови / І. Сабадош. – Ужгород, 1999. – 104 с.
25. Самійленко С. Нариси з історичної морфології української мови / С. Самійленко. – К.: Радянська школа, 1964. – Ч. 1. – 224 с.
26. Свенціцький І. Бойківський говір села Бітля / І. Свенціцький. // Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка. – Львів, 1913. – Т. CXIV. – С. 117–153.
27. Скоморовський Й. Матеріали до словаря руского / Й. Скоморовський // ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. – Ф. 77, спр. 305. – Т. 1–5.
28. Словник буковинських говірок. [наук. ред.: Н. Гуйванюк, К. Лук'янюк] – Чернівці: Рута, 2005. – 688 с.
29. Українські закарпатські говірки. Тексти. [упоряд. та передм. О. Миголинець, О. Пискач] – Ужгород: Ліра, 2004 – 398 с.
30. Шило Г. Наддністрянський регіональний словник / Г. Шило. – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2008 (“Серія Діалектологічна скриня”) – 288 с.
31. Шило Г. Південно-західні говори УРСР на північ від Дністра / Г. Шило. – Львів, 1957. – 250 с.
32. Atlas gwar bojkowskich / pod kier. J. Riegera. – Wrocław, Warszawa; Kraków; Gdańsk: Wyd. PAN, 1981–1986. – Т. 1–7.
33. Dejna K. Gwary ukraińskie Tarnopolszczyzny / K. Dejna. – Wrocław, 1957. – 164 s.

34. Stieber Z. Atlas językowy dawnej Łemkowszczyzny / Z. Stieber. – Łódź, 1958–1964. – Z. 1–8.
35. Stieber Z. Dialekt Łemków. Fonetyka i fonologia / Z. Stieber – Wrocław, Warszawa, Kraków, Gdańsk, Łódź, 1982. – 112 s.

Ирина Сус

**РУКОПИСНЫЙ УКРАИНСКО-ПОЛЬСКИЙ СЛОВАРЬ “МАТЕРИАЛЫ ДО СЛОВАРЯ
РУССКАГО” И. СКОМОРОВСЬКОГО КАК ИСТОЧНИК К ИЗУЧЕНИЮ
УКРАИНСКИХ ГОВОРОВ**

Аннотация. Стаття посвящена обзору диалектних особностей українського мови на різних мовних рівнях в рукописному українсько-польському словарі І. Скоморовського.

Ключевые слова: українсько-польський словар, фонетический, морфологічний, словообразовательний, синтаксический, лексический рівні українського мови, мови юго-западного нареччя.

Iryna Sus

**MANUSCRIPT UKRAINIAN-POLISH DICTIONARY BY J. SKOMOROVSKYI
AS SOURCE TO STUDIES OF THE UKRAINIAN DIALECTS**

Summary. The article deals with the manuscript Ukrainian-Polish Dictionary composed by J. Skomorovskyi. The peculiarities of dialects of the Ukrainian language on the different linguistic levels in the Dictionary are dwelt upon in the research.

Key words: J. Skomorovskyi, the Ukrainian-Polish Dictionary, phonetic, morphological, derivational, syntactic, lexical levels of the Ukrainian language, dialects of south-west dialects.

Ирина Сус – молодший науковий співробітник відділу рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України ім. В. Стефаника